

Χαιρετισμός - Ενημερωτικές Ημερίδες ΔΣΑ για τους νέους Κώδικες (ΠΚ, ΚΠΔ)

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Είναι ιδιαίτερη τιμή και χαρά να χαιρετίζω σήμερα την πρώτη ενημερωτική ημερίδα του ΔΣΑ για τους νέους Κώδικες, τον ΠΚ και τον ΚΠΔ, οι οποίοι θα ξεκινήσουν να εφαρμόζονται από την **1^η Ιουλίου**.

Ευχαριστώ θερμά για την θετική ανταπόκριση στην πρόκληση του ΔΣΑ, τους συναδέλφους, **Χριστόφορο Αργυρόπουλο**, Πρόεδρο της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για τη σύνταξη σχεδίου ΠΚ, και τους Καθηγητές **Χρίστο Μυλωνόπουλο** και **Ηλία Αναγνωστόπουλο**, οι οποίοι θα αναλάβουν το βάρος των γενικών εισηγήσεων για τον νέο ΠΚ και θα μοιραστούν μαζί μας σκέψεις και προβληματισμούς σχετικά με τα μείζονα ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής του νέου Κώδικα.

Με δεδομένο ότι οι νέοι Κώδικες αναμορφώνουν ριζικά την πράξη της ποινικής δικηγορίας ο ΔΣΑ έχει αποφασίσει **δέσμη δράσεων** για την υποστήριξη των συναδέλφων και την εξοικείωσή τους με το νέο θεσμικό πλαίσιο, που θα κληθούν να εφαρμόσουν. Η σημερινή είναι η πρώτη μιας σειράς **8**

ημερίδων που θα διεξαχθούν από τον Σύλλογο με τη συμμετοχή **56 εκλεκτών εισηγητών - ομιλητών**, με τη φιλοδοξία να καλυφθούν όλες οι μεγάλες θεματικές του ουσιαστικού και του δικονομικού ποινικού δικαίου και να αναπτυχθεί γόνιμος διάλογος εντός της δικηγορικής κοινότητας.

Ο ΔΣΑ θα επιμεληθεί, κατόπιν, της **δημοσίευσως ηλεκτρονικού ή έντυπου τόμου** με όλες τις εισηγήσεις, για την πληρέστερη ενημέρωση των συναδέλφων.

Την ευθύνη των σεμιναρίων αυτών για τον ΔΣΑ έχει η αρμόδια επιτροπή του, με επικεφαλής τον Αντιπρόεδρο του ΔΣΑ, Θέμη Σοφό και μέλη τους συμβούλους, του ΔΣ, Δημήτρη Αναστασόπουλο, Χρήστο Κακλαμάνη, Γεώργιο Κλεφτοδήμο, Μεθόδιο Ματαλιωτάκη και Δημήτρη Σαραφιανό, τους οποίους ευχαριστώ για την άρτια διοργάνωση.

Παράλληλα, στο τελευταίο ΔΣ αποφασίσαμε:

α) Να υλοποιηθεί **ειδική εφαρμογή** για υπολογιστές και κινητές συσκευές, στην οποία θα περιέχονται με ευρετηρίαση και ληματογράφηση, κατ' άρθρο οι νέοι Κώδικες, και

β) να γίνει, κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας, **προμήθεια Κωδίκων σε έκδοση «τσέπης»**, με ευρετηρίαση και ληματογράφηση, για όσους συναδέλφους επιθυμούν να λάβουν δωρεάν τους Κώδικες και σε έγχαρτη μορφή.

Δημιουργείται ήδη στο **portal.olomeleia.gr** ειδική εφαρμογή στην οποία οι συνάδελφοι θα μπορούν να υποβάλουν αίτηση

για να λάβουν δωρεάν τους Κώδικες σε έγχαρτη μορφή. Σχετική ενημέρωση θα υπάρξει στην ιστοσελίδα του Συλλόγου.

Πριν δώσω το λόγο στους εισηγητές επιτρέψτε μου ορισμένες παρατηρήσεις επί της ουσίας των νέων Κωδίκων, ιδίως του ΠΚ, που είναι και το αντικείμενο της σημερινής ημερίδας.

Με το σχέδιο του νέου Ποινικού Κώδικα επιχειρείται η αντικατάσταση, και ο ουσιαστικός εκσυγχρονισμός του **Ποινικού Κώδικα του 1951**. Ένα πρωτοποριακό έργο για την εποχή του, που είχε την σφραγίδα του αείμνηστου *N. Χωραφά*. Εκείνος ο Κώδικας θεωρείται δικαίως σημαντικό επίτευγμα της νομικής επιστήμης. Στη διαδρομή των εξήντα οκτώ ετών, όμως, ο Ποινικός Κώδικας τροποποιήθηκε πολλές φορές, και στο γενικό μέρος και στο ειδικό, στις περισσότερες περιπτώσεις, κατά τρόπο **αποσπασματικό**, προκαλώντας **ρήγμα στη συστηματική και αξιολογική συνοχή** του Κώδικα.

Οι δύο νέοι Κώδικες –ΠΚ & ΚΠΔ- είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιας νομοπαραγωγικής διαδικασίας στην οποία συμμετείχαν επιφανείς εκπρόσωποι της νομικής επιστήμης και της δικαιοσύνης. Συνιστούν σημαντική παρέμβαση στο πλαίσιο απονομής της ποινικής δικαιοσύνης και τέμνουν στην ορθή,

κατ' αρχήν, κατεύθυνση πλήθος ζητημάτων που έχει θέσει η θεωρία, ή έχουν αναφύει στην πράξη.

Κάθε προσπάθεια κριτικής αποτίμησης της νέας νομοθέτησης, προϋποθέτει γνώση και συνεκτίμηση των βασικών μεγεθών απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Τόσο των **εξελίξεων στην ελληνική, ενωσιακή και διεθνή έννομη τάξη**, όσο και των **οβιδιακών μεταμορφώσεων της τυπολογίας και μορφολογίας του εγκλήματος**, που καλείται να αντιμετωπίσει η ποινική νομοθεσία. Ο ποινικός κώδικας -όπως και ο κώδικας ποινικής δικονομίας- πρέπει μεν να βρίσκονται σε διάλογο με το ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον, συγχρόνως όμως οφείλουν να διαφυλάσσουν, *καθ' ημάς*, τις συνταγματικές αρχές και τις θεμελιώδεις σταθερές του ποινικού δόγματος. Η τήρηση των θεμελιωδών αρχών και δικαιωμάτων συνιστά άλλωστε αυτονόητη υποχρέωση κάθε ευνομούμενης Πολιτείας.

Στο πλαίσιο αυτό, ορισμένες προκαταρκτικές διαπιστώσεις είναι αναγκαίες:

Πρώτον, η ποινική μας νομοθεσία -κατά τη διαχρονική της εξέλιξη- πάσχει. **Πολυνομία, κακονομία, αναποτελεσματικότητα και καθυστερήσεις**, συχνά σε βαθμό αρνησιδικίας, συνθέτουν εικόνα δυστοπίας που δεν ποιεί τιμή στον νομικό μας πολιτισμό.

Δεύτερον, η ποινική νομοθέτηση κατέστη *συν τω χρόνω* **πληθωρική**, ιδίως στο επίπεδο των ειδικών ποινικών νόμων. Η παραδοσιακή αρχή του ποινικού δικαίου *nullum crimen, nulla poena sine lege*, έχει υποστεί διαστροφική μετάλλαξη. Ο κανόνας πλέον είναι ***nulla lex sine poena***. Δεν υπάρχει πλέον σχεδόν κανένα νομοθέτημα που να μην συνοδεύεται από ειδικές ποινικές διατάξεις. Η ποινικοποίηση επιχειρείται συχνά άκριτα, κατά τρόπο που διαρρηγνύει την αξιολογική συνοχή του ποινικού συστήματος και οδηγεί σε υπέρμετρη διεύρυνση του αξιόποινου ακόμη και σε συμπεριφορές που δεν δικαιολογούν ποινική αντιμετώπιση.

Τρίτον, η ποινική νομοθεσία χαρακτηρίζεται από μια προϊούσα, δραστική **αυστηροποίηση των ποινών** και **ενίσχυση της ποινικής καταστολής** σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο, χωρίς αντίστοιχη εξισορρόπηση με τα επιμέρους δικαιώματα υπεράσπισης. Λ.χ. Για τη δίωξη της οργανωμένης εγκληματικότητας, της φοροδιαφυγής, της νομιμοποίησης εσόδων αίρονται οι δικονομικές εγγυήσεις και υφίσταται πλήγμα το κράτος δικαίου.

Τέταρτον, αποτελεί κοινή διαπίστωση, ότι το ισχύον σύστημα ποινικής καταστολής και έκτισης των ποινών στη χώρα μας,

μετά τις αλληπάλληλες, εμβολωματικές, τροποποιήσεις του, εγείρει μείζονα ζητήματα που δοκιμάζουν την **αποτελεσματικότητα της ασκούμενης αντεγκληματικής πολιτικής** και υπονομεύουν την βασική της τελεολογία, ήτοι την γενική και ειδική πρόληψη.

Αποτιμάται θετικά ότι σε έναν σημαντικό βαθμό οι νέοι Κώδικες ακολουθούν τις βασικές αρχές νομοθετικής πολιτικής:

- Τήρηση της **αρχής της αναλογικότητας** και της ***ultima ratio***, τόσο κατά την ποινικοποίηση συμπεριφορών όσο και κατά τον κατά τον καθορισμό των ποινών.
- **Σαφήνεια, ακριβολογία και αυστηρότητα στην διατύπωση** προκειμένου να αποφεύγεται η υπέρμετρη διεύρυνση του αξιόποινου και να αποτρέπεται η δικαστική αυθαιρεσία.
- Επαρκής **θεσμική θωράκιση των δικαιωμάτων του κατηγορούμενου** όπως αποτυπώνονται στο Σύνταγμα και την ευρωπαϊκή δικαιοταξία.
- Πλήρης κατοχύρωση του **δικηγορικού απορρήτου (και έναντι της ανακριτικής έρευνας, άρθρο 248 παρ. 6 ΚΠΔ)**, που αποτελεί κατάκτηση για το δικηγορικό σώμα.

Όταν γίνονται, ανάλογης εμβέλειας, ρηξικέλευθες τροποποιήσεις στην ποινική νομοθεσία δεν νοείται να επηρεάζεται η νομοθέτηση ούτε από την εν γένει πολιτική συγκυρία, ούτε από την προεκλογική διελκυστίνδα που διέρχεται ο τόπος, ούτε από τυχόν εκκρεμείς δίκες, που άλλωστε κάθε φορά θα υπάρχουν. Συνεπώς, θεωρώ ότι ήταν ορθή επιλογή η νομοθέτησή τους, καθώς τα κείμενα ήταν ώριμα προς ψήφιση, ασχέτως της εξαγγελίας διενέργειας εθνικών εκλογών.

Επί των ειδικών ρυθμίσεων των νέων Κωδίκων επιτρέψτε μου τις εξής επισημάνσεις:

Από την πρώτη στιγμή που δόθηκαν στη δημοσιότητα, προς διαβούλευση οι νέοι Κώδικες το δικηγορικό σώμα, δια των συλλογικών του οργάνων, πήρε θέση και συμμετείχε ενεργά στον δημόσιο διάλογο. Τα νέα σχέδια συζητήθηκαν εκτενώς, τόσο στην Συντονιστική Επιτροπή των δικηγορικών συλλόγων, όσο και στο ΔΣ του ΔΣΑ, τη επικουρία εκλεκτών συναδέλφων που συμμετείχαν στις δύο νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, και ελήφθησαν σχετικές αποφάσεις, θετικές επί της αρχής.

Το ΔΣ του ΔΣΑ συγκρότησε **ειδική επιτροπή** για την εκπόνηση κατ' άρθρον παρατηρήσεων, που απεστάλησαν στο Υπουργείο στο πλαίσιο της διαβούλευσης. **Σημαντικές παρατηρήσεις**

έγιναν δεκτές, και τούτο αποτυπώθηκε στις αποκλίσεις του ψηφισθέντος νόμου έναντι του αρχικού κειμένου που δόθηκε στη διαβούλευση και αφορούν, μεταξύ άλλων, στο αδίκημα της διεύθυνσης της εγκληματικής οργάνωσης, στη δωροδοκία πολιτικών προσώπων, στα αδικήματα του βιασμού, της κλοπής και της απιστίας.

Ειδικότερα:

-Ορίστηκε αυστηρότερο πλαίσιο ποινής για τους διευθύνοντες **εγκληματικές οργανώσεις** (κάθειρξη έως 15 έτη).

-Εγκλήματα όπως η **κλοπή** και η **φθορά** προβλέφθηκε ότι θα διώκονται κατ' αρχήν αυτεπαγγέλτως, ώστε να εξυπηρετηθούν πρακτικές ανάγκες (σύλληψη επ' αυτοφώρω κ.λπ.), με τη δυνατότητα όμως της εκ των υστέρων παύσεως της ποινικής δίωξης αν υποβάλει σχετική δήλωση ο ίδιος ο παθών.

-Ορίστηκε η ποινή της κάθειρξης για τη δωροδοκία πολιτικών προσώπων και εναρμονίστηκαν οι διατάξεις προς τις διεθνείς συμβάσεις που δεσμεύουν τη χώρα.

-Εντάχθηκαν στο άρθρο 336 (ως παρ. 5) και οι λοιπές (πλην του εξαναγκασμού με σωματική βία ή απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας) μορφές βιασμού, με αναλογική κλιμάκωση των απειλούμενων ποινών.

-Συμπληρώθηκαν οι διατάξεις για την ενίσχυση της προστασίας των ανηλίκων απέναντι στην γενετήσια εκμετάλλευσή τους.

-Περιλήφθηκε ειδική διάταξη αυστηρής τιμώρησης του **ρατσιστικού εγκλήματος**.

-Λήφθηκε πρόνοια ώστε να μην επηρεάζονται οι αστικές απαιτήσεις του παθόντος σε περίπτωση παραγραφής του αδικήματος λόγω μετατροπής του από κακούργημα σε πλημμέλημα.

-Η συλλήβδην μετατροπή της προβλεπόμενης σε ειδικούς ποινικούς νόμους ποινή κάθειρξης σε φυλάκιση κατά άρθρο 463 σχΠΚ μετριάστηκε (στο τελικό άρθρο 463 ΠΚ) με την πρόβλεψη της επιβολή ποινής μειωμένης κατά το άρθρο 83 περ. γ' ΠΚ, είτε πρόσκαιρης κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών, κατά περίπτωση.

- Ξεχωριστή σημασία για μας έχει η **προσθήκη** -κατόπιν πρότασης του ΔΣΑ- **στο 473 παρ. 3 ΚΠΔ της ενημέρωσης των συνηγόρων μέσω email για την καθαρογραφή και καταχώρηση της τελεσίδικης απόφασης στο ειδικό βιβλίο, ώστε από την ενημέρωση αυτή να ξεκινήσει να υπολογίζεται η προθεσμία άσκησης αναίρεσης**.

-Τέλος, στο άρθρο 340 παρ. 2 ΚΠΔ, έγιναν λεκτικές βελτιώσεις, παρότι η πρόταση της Επιτροπής του ΔΣΑ να αποσυρθεί πλήρως η διάταξη δεν έγινε δεκτή.

Στο μέτρο που οι αλλαγές αυτές προωθούν αποτελεσματικότερα τους σκοπούς της γενικής και ειδικής

πρόληψης και ανταποκρίνονται και σε αιτήματα του δικηγορικού σώματος, κινούνται κατ' αρχήν σε θετική κατεύθυνση.

Υπάρχουν, βεβαίως και προτάσεις μας που δεν έγιναν δεκτές και θεωρούμε ότι πρέπει να εξεταστούν εγγύτερα, έστω σε δεύτερο χρόνο, όπως ενδεικτικά:

- Η διατήρηση του ισχύοντος άρθρου 43 ΠΚ για την **απρόσφορη απόπειρα**.
- Η διατήρηση της αποστέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων σε ό,τι αφορά το **δικαίωμα του εκλέγεσθαι**.
- Η αύξηση του ορίου ποινής για τη μετατροπή σε **κοινωφελή εργασία** από τρία σε τέσσερα έτη.
- Η αφαίρεση της διάταξης του άρθρου 409 ΚΠΔ για την **Ποινική Διαταγή**.
- Η δημιουργία αναγκαίων υποδομών και η λήψη οργανωτικών μέτρων για την εξασφάλιση της **δυνατότητας πραγματοποίησης κοινωφελούς εργασίας**, ως εναλλακτικού τρόπου έκτισης των ποινών.
- Η αυστηρή ποινική αντιμετώπιση των παραβιάσεων της αρχής της **μυστικότητας της προδικασίας**.

Εξίσου σημαντικό, τέλος, είναι το έργο που πρέπει να ακολουθήσει την ψήφιση των νέων Κωδίκων, με κυριότερο την σύσταση **ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής**, που θα επανεξετάσει την αναγκαιότητα και το ύψος των απειλούμενων ποινών στους **ειδικούς ποινικούς νόμους**.

Οι νέες ημερίδες του ΔΣΑ, επ' αφορμή των νέων Κωδίκων, δίδουν ταυτόχρονα την ευκαιρία για αναστοχασμό του δικηγορικού σώματος πάνω στα βασικά μεγέθη της ποινικής καταστολής: την ποινική αξίωση της πολιτείας, την ποινή ως τιμωρία του δράστη, τους δικαιολογητικούς της λόγους και την δυνατότητα περιορισμού της.

Είμαι βέβαιος ότι οι εισηγήσεις των διακεκριμένων ομιλητών, καθώς και ο διάλογος που θα ακολουθήσει αποτελούν εγγύηση για την ταχεία και σε βάθος εμπέδωση των κανονιστικών αλλαγών, αλλά και για μια ουσιαστική και γόνιμη ανταλλαγή απόψεων.

Σας ευχαριστώ θερμά.